

SAMOBORSKI LIST

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.
Pretpлата na cijelu godinu stoji K 4.—, na pò godine 2 K,
na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fl.
na godinu više. U Ameriku K 1-40 na godinu više. Pojedini
broj stoji 20 fillira.

Vlasnik i odgovorni urednik: M Kleščić.

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petlini redak u redakcij-
skom dijelu po 20 fl. u oglasnom 10 fl. Za oglase, koji se
više puta uvršuju, daje se znatan popust.
Novci i rukopisi šalju se uredništvu „Samoborskog lista“.
Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 15. svibnja 1905.

Br. 10.

+ Josip Vanjek.

Kao grom, što iz vedra udari neba, potrese nam srce crna vijest, da nam je u srijedu poslije podne smrt pokosila dragoga našega Josipa. Baš potajice došuljala se neumitna smrt i ukrade nam ga iz naše sredine. Ote nam ga iz kruga našega taman u čas, kadno je za koji dan imao da doživi radostan jubilej moralnoga čeda svoga, kadno je imao da primi barem neki mali znak one tople zahvalnosti, koju mu duguje Samobor. Ta on je njemu kroz dugi niz godina svoga učiteljovanja odgajao milu uzdanicu njegovu, djecu njegovu, od koje danas već mnogi zauzimlju ugledan društveni položaj; on je njemu osnovao pjevačko društvo „Jeku“ i bio mu do blizu 30 godina besplatnim zborovodjem; skoro 40 godina bio je kapelnikom njegove domaće glazbe, koja je takodjer čedo njegova neumorna rada, jer ju je on na novo pomladio. Silan i jak voljom, a neutrudiv u radu, djelovao je svagdje korisno i uspješno.

Značaja čista i čvrsta, kakav se danas rijetko nalazi, bio je naš Josip odrješit i odvažan, te se ni u kojoj prilici nije žacao da svakomu u brk rekne ono, što mu je bilo na srcu. Bio je oštar i na oko otresit, ali tko ga je bolje poznao, znao je, da su se pod ovom koprenom u njegovu srcu krila i plemenita i nježna čuvstva. U takovim bi časovima potajice izmakla suza njegovu oku. U mišljenju svome bio je slobodan, u borbi neustrašiv, kad je bio uvjeren, da zastupa pravednu stvar. Njegova iskrenost i odrješitost nijesu mu bile svagda na uhar, dapače su mu zadale dosta neugodnih časova, ali i dosta — nezahvalnosti.

Nad odrom njegovim plače danas jedinac sin njegov, ali uza nj tuži i naša „Jeka“, žaleći za osnivačem i ocem svojim; oko odra njegova tuži samoborska glazba, rastajući se za uvijek s onim, koji joj je kroz tolike godine posvećivao najljepše časove svoga života i najnježnija čuvstva svoga srca; ali za nezaboravnim našim Josipom kanut će još mnoga i mnoga suza zahvalnih njegovih učenika i prijatelja. Slava mu!

Josip Vanjek rodio se u Polenciaku u ubavom kraju Stajera dne 27. ožujka 1844., gdje mu je otac Vjekoslav bio pučkim učiteljem. Majka mu bijaše Slovenka, a doživjela se kod sina si Josipa, te je pokopana na samoborskom groblju. Osim njega imadjuhu još i jednu kćerku, ali i ta je već preminula. Otac mu — Čeh — bio je glazbeno obrazovan, pa je tako sin uz oca za rana već vježbao u guslanju, gla-

soviranju i orguljanju. Poslije je učio i harmoniju glazbe i instrumentaciju, pa se tako uz stalež učiteljski osposobio i za kapelnika. Malu realku svršio je u Varaždinu, te je već kao realac sudjelovao u Udelovu orkestru. Učiteljsku školu polazio je u Zagrebu. Tuj mu je bio pokojni ravnatelj F. Klaić osobitim mecenom. Izvršivši g. 1862. preparandiju bio je njegovim nastojanjem smjesta imenovan učiteljem u Varaždinskim toplicama. Tu je službovao do g. 1866., kadno je na osnovu raspisanog natječaja stekao mjesto učitelja i kapelnika u Samoboru. U ime kapelničke službe dobivao je nagrade 200 for. Iz Samobora nije se više nikuda maknuo, ma da je imao veoma povoljne ponude iz Štajerske, da onamo prestupi u učiteljsku službu. U Samoboru svio si je svoje obiteljsko gnijezdo, oženivši g. 1875. kćerku samoborskoga gradjanina Tereziju Jurčić. Obiteljske sreće nije dugo uživao: već za nekoliko godina umrije mu draga supruga ostavivši ga sama s jedinim sinom. God. 1888. imenovan je ravnajućim učiteljem škole samoborske, u kojem je svojstvu službovao sve do kolovoza 1895. Budući je već tada poboljševao na želucu, zatraži mirovinu, koja mu je i podijeljena. Od tada se bavio samo glazbom, kojoj je prikupljao novi pomladak, da je osvježi i ojača; uz glazbu bavio se najradije svojim gospodarstvom. A kad je prije dvije tri godine predao kapelništvo u ruke sina si Konstantina, od onda mu je najmiliji boravak bio u omiljelu tuskulumu „Krču“. Osobito bijaše sretan, kad bi tu mogao sa svojim prijateljima sprovesti koji veseli časak. I sada se spremao, da za koji dan krene na mili svoj brijeg; ali eto ga zaskoči smrt iznenađivši i njega i nas.

Osvrt na 15 godišnji rad našega dobrov. vatrogasnoga društva.

Piše M. L.—g.
(Naslavak).

Budući je odbor opazio, da svi časnici ne vrše svoje dužnosti potpuno, pokazujući da nemaju ili sposobnosti ili volje za svoje mjesto, to je odbor još prije 2. gl. skupštine odredio neke promjene, a najglavnija je bila ta, da je društvenim vježbemeštrinom izabran g. R. Buzina, za vodju čuvara g. Dragar, a društvenim liječnikom gosp. dr. Brodsky. Malo zatim se Dragar radi svojih poslova zakvalio, pak je njegovo mjesto preuzeo 4. svibnja 1891. g. Josip Bedenko kao vodja, a Fr. Blažinčić kao rojnik čuvara.

Već prve godine imalo je društvo prilike, da se iskusi kod požara milna Franciscijeva dne 16. listop. 1893. Za ovu vještju obranu primilo je od vlasnika milna veoma laskavu pismenu zahvala.

Da si društvo barem ponešto poboljša svoje financijsko stanje i tako lakše dodje do potrebnih sprava, odlučilo se svake godine o pokladama

prirediti plesnu zabavu s tombolom. Prva takova zabava bila je 24. siječnja 1892.

U ovoj je godini društvo istražilo i proučilo sva pogibeljnija mjesta u Samoboru, kako bi se moglo u slučaju požara lakše snaći i uspješnije udesiti obranu.

U g. 1892. pohriilo je društvo 2 puta k požaru: u mjestu kod g. Reizera i onda 26./12. u selo Brezje.

U časničkom zboru nastale su godine 1893. opet nekoje promjene. Vodjem penjača imenovan bijaše Fr. Pajnič, a vodjem čuvara F. Blažinčić. Na ispražnjena mjesta rojnika izabrani su: u odjelu penjačkom Fr. Medved, njegovim zamjenikom Mijo Noršić, a rojnikom čuvarskim Marko Herceg.

Na glavnoj skupštini od ove godine zaključeno je, da će društvo u buduće ići na požarište izvan granica opć. Samobor samo onda, ako bude pozvano budi od općine budi od dotičnog vlasnika, ili ako je dotični njegov utemelj. član. Ovaj je zaključak stvoren zato, jer je društvo, pohriivši na požarište u bližnju okolinu, imalo znatnoga troška i kvara, koje nije hotio nitko da naknadi, izgovarajući se, da on nije društva ni pozvao.

Daljni rad ovoga društva tekao je u ovoj kao i u ostalim narednim godinama običnim svojim tijekom. Požarne su nesreće bile — hvala Bogu — veoma rijetke; ali su zato izvršujući članovi ipak marljivo držali praktične svoje vježbe, koje su trajale svađe skoro nedjelje do jeseni, a onda su se završile glavnom vježbom. Mnogo puta obavljale su se vježbe kasno u večer, da se članovi i u noćno doba uvježbaju uspješno obavljati svoje poslove. U zimsko pak doba držane su više puta teoretske vježbe i pouke. Od strane društva češće je obavljeno po Samoboru pregledanje za požar pogodnih objekata, te u nužnim slučajevima podnesena poglavarstvu prijava s prijedlogom, što bi se moralo učiniti, da se u eventualnoj nesreći od požara predusretne.

Da se što bolje zaštiti zdravlje vatrogasaca zimi i po hladnom vremenu, dalo je društvo za izvršujuće članove izraditi zimske kapute na trošak društvene blagajne.

U proljeću g. 1896. izgubi društvo svoga višegodišnjega vježbemeštra g. R. Buzinu, koji je kao učitelj bio iz Samobora premješten. Na njegovo mjesto je izabran g. Gjuro Kocijančić. Naredne godine popunio se je časnički zbor ovoga društva još i ovim odličnim članovima: liječnikom društvenim bijaše izabran g. dr. Milan Blažan, duhovnikom domaći župnik g. F. Forko, pravnim savjetnikom g. dr. Gjuro Horvat, a ljekarnikom g. Mirko Kleščić. Društveni liječnik besplatno je liječio vatrogasce, a naš ljekarnik besplatno je davao one lijekarije, koje su bile potrebne nastradalim kod požara članovima; inače pak i druge uz znatan popust.

Ove godine sudjelovalo je društvo naše i kod svečanoga dočeka prigodom dolaska Njeg. Visosti nadvojvode Leopolda Salvatora u Samobor. Isto tako je priredilo s ostalim samobor. društvima srdačne ovacije prigodom dolaska, boravka i odlaska preuzv. g. nadbiskupa Posilovića dne 25. i 26. rujna u Samoboru.

U jesen g. 1897. opet se ispraznilo mjesto vježbemeštra: g. Kocijančić napustio je svoju čast, pak se odbor morao pobrinuti za popunjavanje toga mjesta. Obratio se je molbom na domaćega učitelja g. Bogumila Toni-a. On je čast primio, ali se i odmah latio posla, jer je u društvu vajalo koješta preudeliti, popuniti, na

novo uvesti i dr. Plodovi njegova rada nabrzo su se opažali, pa su ga zato i članovi iskreno zavoljeli.

Već od početka svoga postanka opažalo se, da bi društvu uz spremište trebala još i povećana soba — gasilana — za društvene sastanke, za arhiv, pohranu odijela i t. d. Tek g. 1897. dođosmo i do nje. Uz društveno naimo spremište nalazila se velika prostorija, koja je u svoje vrijeme služila kao staja. Ovu prostoriju ustupila je općina našem društvu, da si ju preudesi za svoju gasilanu, doznačivši u tu svrhu od svoje strane 118 fr. 60 novč. K tomu je još i društvena blagajna priložila svojih 212 for 55 novč., pak je tim novcem dosta pristojno izgrađena gasilana i tako udovoljena davna potreba.

Ove je godine sagrađeno i spremište br. 2. u Taborcu, koje je također od nemale važnosti za naše vatrogasne prilike. Da je do toga došlo, ide hvala vrlo podzapovjednika g. Lesca, koji je i sam u to ime žrtvovao lijepu svoticu.

Proljeće g. 1899. ugrabi nam smrt našega vrlo blagajnika i žarkoga rodoljuba Marka Bahovca. Tom zgodom je društvo iskazalo svoje veliko štovanje i nezaboravnu zahvalu mnogogodišnjemu svomu blagajniku i osnivaču. Vodjenje blagajničkih poslova bijaše povjereno najprije privremeno a poslije glavne skupštine definitivno društvom tajniku M. Langu.

(Svršit će se.)

Domaće vijesti.

† **Ivan Krstitelj Tkalčić.** Umro je 11. o. mj. jedin od najspremnijih radnika na književnom našem polju, za kojim će požaliti čitava Hrvatska, odselio se u bolji svijet prebendar zagreb. stolne crkve Ivan Krst. Tkalčić. Kao historik djelovao je uzorno na polju domaće, crkvene i svjetske povijesti, pa će njegove zasluge ostati neizbrisive u hrv. narodu. Najveće i najznamenitije njegovo djelo bijahu „Spomenici grada Zagreba“, u kojoj nam knjizi oživljuje slike iz davnine grada Zagreba. — Ivan Tkalčić potječe od stare samoborske porodice. U sudb. spisima Samobora spominju se Tkalčići već u XVI. stoljeću kao mjesni suci. Stanovali su nedaleko crkve sv. Mihalja, u onom dijelu mjesta, koji se zove i danas Taborec. Četvrti sin Janka Tkalčića, Martin preselio se u Zagreb i tamo se oženio. Jedino dijete njihovo bijaše Iv. Krst. Tkalčić, kojim se mužem evo i mi Samoborci napose možemo da ponosimo. Slava mu!

† **Škender Fabković.** 6. o. mj. zaklopio je oči umirovljeni učitelj kr. muž. učiteljske škole Škender Fabković. Umro je u Krapini, kamo se nekoliko dana pred smrt otputio na liječenje. S njim pada u grob naše gore list — Samoborac — koji si je svojim radom na njivi hrvatske prosvjete stekao neumrlu ime u narodu. Rodjen u Samoboru god. 1827. svršio je ovdje pučku školu, a gimnazijske nauke u Zagrebu, iza kojih se posvetio učiteljskom zvanju, te je dug niz godina službovao na učiteljskoj školi i savjesno uzgajao učiteljski podmladak. Fabković je sa nekoliko svojih drugova osnovao pedagoški časopis „Napredak“, te je sudjelovao pri stvaranju mnogih učiteljskih institucija, koje su do danas urodile obilnim plodom. Napisao je više knjiga jezikoslovnoga i pedagoškoga sadržaja, a cijeli se život mnogo trudio oko boljka i napretka hrvatskoga učiteljstva. Kao čovjek bio je dobričina od glave do pete, od svakoga štovani i ljubljen. Prošavše je godine proslavio svoj zlatni pir sa suprugom gdjom. Marom, također vrlo radnicom na prosvjetnom polju našega naroda. Slava Škenderu Fabkoviću!

Imenovanje. Njeg. ces. i kr. apost. Veličanstvo imenovalo je gospodina Josipa Eugena Tomića banskim savjetnikom. Radujući se ovome imenovanju, čestitamo najusrdnije, a time ujedno progovarano u ime Samobora, komu je presvij. gosp. osobiti prijatelj i vjeran ljetilni gost, te u kome uživa opće štovanje i simpatije.

Tridesetgodišnjica „Jeke“. K ovoj proslavi najavila su svoj dolazak hr. pjev. društva iz Zagreba: „Sloga“ sa 60 članova i „Mladost“, koja će doći sa 30 članova, te „Javor“ iz Jastrebarskog sa 30 članova. — Samoborska štedionica darovala za proslavu 100 K, na čemu joj srdačna hvala.

Za samoborske pogorjelce primili smo od g. Franje Santla, trgovca u Zagrebu. K 10—; od gornjogradske štedionice K 20—, koje je

ona darovala iz vlastite svoje blagajnice; a od odbora društva za poljepšavanje Samobora 6 K, koja je svota sabrana u „Kraljici prirode“ na društvenom izletu i kod zdravice domovini. Iznose smo predali trgovišnom poglavarstvu, da ih privede dotičnoj svrsi.

Mjesto vijenca na odar svoga prijatelja J. Vanjeka darovao je gosp. sudac Ljudevit Sova 10 K za siromašnu školsku mladež trga Samobora.

Umro. U Križevcima je umro 2. o. mj. Valentin Forko, posjednik, navršivši 53. godinu života. Pokojnik je bio brat našeg domaćeg župnika. Laka mu zemlja!

U „Hrv. Sokolu“ pokrenuo se tečaj za gimnastiku djece, s kojom će preduzimati vježbe gg. Hrčić i Bahovec. Za svako se dijete plaća na mjesec 1 K, a to je svota, koju bi mnogi roditelji mogli da žrtvuju, kad se znade, da valjana gimnastika utječe najpovoljnije na krepkoću, zdravlje i razvitak čovječjega tijela. Dosada se javilo za ovaj tečaj 14 dječaka i 18 djevojčica.

Proslava 15-godišnjice dobrovolj. vatrogasnoga društva. Kako smo javili, 4. o. mj. proslavilo je naše vatrogasno društvo 15-godišnjicu svoga opstanka po određenom programu. Ova se slava svršila posve čednim načinom, kako je to bilo odlučeno po odboru vatrogasnoga društva. Oko 9 sati, iza svršena zavjetnoga op-hoda, podijeljene su srebrne kolajne onim društvenim članovima, koji su navršili 15 godina u požarničkoj službi. Na glavnom trgu, gdje se poredjala vatrogasna četa, našlo se i vojno-veteransko društvo bana Jelačića, obrtno-radničko društvo „Napredak“ i zastupnici hrv. „Sokola“, da prisustvuju dekorovanju vatrogasaca. Odlikovane je vatrogasce pozdravio srdačnim govorom vatrogasni zapovjednik ističući njihov požrtvovan i nesebičan rad za dobro Samobora kroz punih 15 godina. Stavio im je na dušu, da i nadalje ovako revno i zdušno vrše svoju zadaću kao i dosada, a mladje je članove obodrio, neka se ugledaju u primjer odlikovanih, pa neka ustraju u plemenitom vatrog. društvu. Služba je vatrogasna teška i ne da se ničim da naplati. Usuprot toga nadje se ljudi, koji još i napadaju besplatni rad vatrogasaca i hoće silom, da im otmu dobru volju u vršenju humanitarne službe. No vatrogasci će svoj plemeniti rad nastaviti, i u svojoj svijesti nalaziti plaću za svoje djelovanje. Govor je bio pozorno saslušan, kako od vatrogasaca, tako i od dosta brojnoga općinstva, koje se sakupilo na trgu. Dirljiv je bio trenutak, kad je zapovjednik stavio odlikovanima srebrnu kolajnu na grudi, te svakomu posebice čestitao, našto je glazba završila hrv. himnu: „Lijepa naša domovino.“ Premda nije bio ni s koje strane izdan poziv, da se na dan proslave izvjesje barjaci, ipak su to učinile neke građanske kuće iz vlastite inicijative, hoteci time počastiti rad vatrogasnoga društva. — U pol 11 sati započela se XIV. glavna skupština u vijećničkoj dvorani trgovišnoga poglavarstva, koju je otvorio društveni zapovjednik pozdravivši toplo skupštinare. Kao povjerenik kot. oblasti fungirao je g. Š. Benak. Tajnik i blagajnik g. Milan Lang izvjestio je o radu upravnoga odbora, a zatim o stanju društvene blagajnice. Društvo ima 76 utemeljača i 35 članova pomagača. — Primitak iznosi K 2737.43, izdatak K 1064.91, a ostatak K 1672.52. — Blagajniku je podijeljen apsolutorij, a skupština kliknula srdačni „Živio!“ za njegovo savjesno gospodarenje. — Iz izvještaja vježbatelja g. B. Tonija razbire se, da vatrogasna četa broji 51 člana, od kojih otpadaju na pričuvu 4 člana, a 47 na aktivne članove. Ovo je još uvijek premalen broj požarnika s obzirom na broj samoborskoga stanovništva. U mjestu imade još dosta mladih i starijih općinara, koji bi lako pristupili u vatrogasno društvo i tako na najhumanitarniji način koristili svomu zavičaju. — Prošavše su društvene godine pridošli u četv: Šošarić Ivan, Novak Stjepan, Leskovčak Petar i Herceg Mijo. Potonja su trojica već i prije bila članovi našeg vatrogasnoga društva, no prekinula su službu radi odlaska iz Samobora. — Odlikovani su zlatnom vrpcom za 5 godišnje službovanje: čuvar Božić Mijo, štrc. trubljač Herceg Antun i penjač Regović Ivan. — Držane su 24 vježbe i druge službe. Četa je pohrlila dva puta na garište: 25. kolovoza i 14. travnja, a jednom je stupila u akciju kod poplave potoka Gradne 10. listopada pr. g. Veoma marljivi polazak vježbi pokazali su: penj. rojnik Pauše Vjekoslav, penjač Žarković Marko, štrc. rojnik Vunetić-Zajec Antun, štrcari Doltar

Franjo i Šošarić Ivan i čuv. trubljač Zorman Janko. — Kod posebnih prijedloga povelala se riječ o potrebi lake voznjače štrcaljke, koju bi imalo društvo da nabavi. Skupština je ovlastila odbor, da u tom pogledu učini shodne korake. — Spremištar g. Kompare tuži se na nered, koji vlada u vatrogasnom spremištu i kojemu je kriva trg. glazba. Moli, da se društvo obrati na poglavarstvo; neka bi ono pozvalo glazbu na održavanje kućnoga reda i čistoće spremišta, za čije je uređenje vatrogasno društvo žrtvovalo znatnu svotu. Prima se. — Penjač Marvar moli, da se premjesti radi starosti iz penjačkoga u čuvarski odjel. Prima se. — Nazočni gg. Josip Kompare i Franjo Švarić darovali su svaki po 2 K za nabavu društvenoga barjaka. Još je izrečena zapisnički najtoplija hvala sl. Samoborskoj štedionici za ovogodišnju potporu i gosp. Gjuri Francekoviću za novčani dar od 25 K. — Poslije podne razvila se u „Kraljici prirode“ animirana zabava, koja je potrajala do večeri, a počastili su je svojim dolaskom od kr. kot. oblasti gg. Senoa, Huth i Benak. Nadalje su prisustvovali od trg. općine gg. Čop i Vuković, od podvrške općine g. Pavlović. Bratsko vatrogasno društvo u Zaprešiću izaslalo je deputaciju od 3 člana pod vodstvom vodje g. Bedenka, „Hrv. Sokol“ zastupali su gg. dr. Juratović i M. Bahovec, a vojno-veteransko društvo zapovjednik g. Jenko. — Tako je proslavljena čedno ali dolično 15-godišnjica vatrogasnoga društva, komu i mi unapredak želimo najbolji uspjeh u njegovu požrtvovnom radu!

Brico — tobdžija. Malo čudnovato — ali istinito. Prohtjelo se malomu brici, da puca iz topa. Ponedjeljak je dan, gdje se malo tko brije i gladi, a naši brice stoga nemaju posla. Na dvorištu kod poglavarstva stoji tučobran, a to se njima dopalo, te okreni lijevo okreni desno, naravnaj top i pucaj. To oni sve u šali i zabavi. Ali zašto ne bi pokušali sa kapicom, da čuju, kako to ide? Jedan donese kapicu (kapsel), stavi je na top i udari. Prvi put ništa. To je bio preslab udarac. Sjeti se brico i donese sjekiricu i udari po kapici. U tom času čuo se silan prasak, sve se strčalo, samo odvažni brico — podbrusio pete. Uslijed udarca probila se daska na hodniku, a naš odvažni tobdžija užio se straha, nu ne toliko pred udarcem topa, koliko pred policijom, da ga ne pritvori.

Pometanje ulice i prašina. Tuže nam se stanovnici iz Livadićeve ulice, da naši pometaći nimalo ne štede prašine kod čišćenja ulica. Ne znamo, zašto ne upotrijebe vodu, ta te barma ima u nas dosta. Držimo, da se to mora već od ovog mjeseca uvesti, da se prije čišćenja cesta dobro polije. Najbolje bi bilo, da se uvede noćno čišćenje i time bi se prištedjelo donekle poljevanje, a riješili bi se i prašine.

Odgodjena zabava. Pučka knjižnica i čitaonica odgodila je svoju zabavu, zakazanu za 14. o. mj. na buduću nedjelju, radi smrti g. Jos. Vanjeka.

Hrvatsko trgovačko društvo „Mercur“ u Zagrebu priredjuje dne 1. lipnja, a u slučaju nepovoljnog vremena dne 4. lipnja o. g. u cijelom Maksimirskom perivoju pučku zabavu pod naslovom „Cvjetna svečanost u Nizzi“. Predradnje su u najboljem toku, te se pripravlja veliki cvjetni korzo na kolima i dvokolicama. Svrha je humanitarna, jer je dobit namijenjena za potporu društvenih bolesnih i oskudnih članova. Ulaznina 50 fillira po osobi.

Iskaz umrlih od 1. do 15. svibnja: Josipa Kubenik, dijete postolara, 2 mjeseca, Rambergova ulica, 84. — Juraj Tkalčić, dijete polj., 20 dana, Taborec 2. — Josip Vanjek, rav. učitelj i posjednik, 61 god., Rambergova ulica 28.

Sproved Josipa Vanjeka.

12. o. mj. predali smo zemlji smrtne ostanke zaslužnog našeg Josipa Vanjeka. Kako je pokojnik bio obiljubljen i štovan najbolje je pokazao njegov sprovod, na kojemu se našao gotovo čitav Samobor, pa se time manifestirala ona velika ljubav, koju je pokojnik u punoj mjeri svojim djelima zaslužio. Uz građanstvo, škole i društva bilo je i više seijaka iz okoline. Sprovod je vodio uz asistenciju domaći župnik g. Forko. Pred stanom žalosti i na grobu otpjevala mu je „Jeka“ tužaljke, a glazba mu također odsvirala na groblju žalobnicu. Lijes su unesli do groba šestorica članova „Jeke“. Domaći župnik g. Forko sjetio se nad otvorenim grobom sa nekoliko toplih ri-

a zatim se u ime učiteljstva oprostio od pokojnika domaći učitelj g. B. Toni ovim riječima:

Otišao si Bogu na istinu, družo!

U vrijeme, kad smo se najmanje mogli nadati, neumoljiva se smrt tiho i neopaženo približila k Tebi i za koji čas kasnije diljem se Samobora raširila bolna, crna i potresna vijest: Vanjeka našeg nema više! — Srce nam je zadržalo, suza navrla na oko. Ta svi smo Te poznavali, svi znamo, što si bio našem dragom zavičaju — bijelome Samoboru...

Rodjen u susjednome Štajeru od oca učitelja, sina bratskog češkoga naroda, došao si u Hrvatsku i ostao si joj vjeran do posljednjeg daha.

Trideset i četiri si godine revnovao kao narodni učitelj, od toga si ravno 30 godina uzgajao naše sinove i kćeri, — sreću i uzdanicu našu. I kad ne bi ništa više učinio za Samobor, ovo bi bilo dovoljno, da Ti u srcu svome ispletemo vijenac neusahle, — trajne i pietetne harnosti.

Trnovit je to bio put, kojega si odabrao, mučna staza, kojom si koracao puna tri decenija života. No sjeme, što si ga sijao, kao pučki prosvjetitelj donijelo je najljepših plodova, pa si veliku svoju zadaću, što si je imao kao radnik na djelu narodne i ljudske kulture riješio časno i bez prigovora... Krasna su to bila djela, kojima si ispunio ovo vrijeme, a vidljive brazde, što si ih uzorao na njivi prosvjetnoj.

Svjestan i revan pionir na polju hrvatske prosvjete, plemenio si mlada srca, upaljavao svijetle luči u sitnim dječjim dušama i putio ih čistom značaju i poštenu životu. — Slobodna i široka pogleda, što si ga imao u kulturno stanje Samobora, Ti si svoj školski rad posebnom vještinom i praksom znao primijeniti njegovim potrebama.

Kao učitelj bio si strog, odrješit. Kad si vidio zlo, iz temelja si ga liječio i upotrebljavao sva dopuštena sredstva, da ga iskorjeniš. A u duši si ostao blag i zadojen plemenštinom pravog narodnoga uzgojitelja. Zato Te se kao učitelja spominju danas harno svi Tvoji učenici, od kojih mnogi vrše danas časne službe u narodu, a koji su se kao zreli muževi — bilo oni kojega staleža i zvanja — rado navraćali k Tebi, stiskali Ti zahvalno trudnu desnicu i dubokim te poštovanjem susretali. —

A kao drug, kaka si bio? Pravi, iskreni, otvoreni prijatelj, veći drugima no sam sebi. Srce si nosio na dlanu. Nikomu nijesi dao osjetiti, da si pročelnik zavoda. Kako si bio ljubljen i štovan od svojih drugova, najljepši je dokaz Tvoj stari i najbolji drug ravnatelj Milan Lang, koji je danas od tuge onijemio i ne može da Ti rad boli prozbori jednu glasnjiju riječ na oproštaju... To je i razlog, da je mene zapala ova časna ali tužna zadaća, da ti kao učitelj zavoda na kome si i Ti službovao, šapnem posljednji S Bogom...

Evo k Tvome su grobu došli drugovi i družice Tvoje iz mjesta i okoline, došli su, da se oproste s pepelom Tvojim, da Ti se još jednom poklone i pokažu, kako si im svjema bio mio i drag. Došli su i mnogi Tvoji bivši učenici i učenice, da Te sprovedu do posljednjega počivališta i da Ti bace na lijes zadnju grudnu zemlju. — A došla su evo i dječica ova, koja te nijesu dođuše upoznala u školi, jer si već prije njih otišao u zasluženi mir, — ali kojoj su kazali njihovci oci i majke, braća i sestre, tko si bio i što Ti sve oni duguju...

Od družica i drugova Tvojih hvala Ti, dobri družo, za Tvoju iskrenost, za Tvoju kolegijalnost, za Tvoje dobro i plemenito srce!

Hvala Ti i od Tvojih učenika i učenica medju koje se i ja sam ubrajam i koji će — nalazili se oni na gdje širom svijeta, — proliti bolnu suzu, kad začuju, da njihovog dragog učitelja nema više medju živima. Hvala Ti za sve trude i brige, što si ih imao s nama — Tvojim učenicima. Bila Ti najiskrenija — najdublja — najtoplija hvala za sve zlatne nauke, što si ih usadjivao u srca naša!

I od ove djece Ti hvala za sav onaj uzgoj, što si ga podao njihovim roditeljima i od kojega su i ona primila svoj dio!

Dobri družo Josipe, mi smo na rastanku i život nas i dužnost zove dalje, dok ne dodje čas, da se i mi nastanimo uza Te. No znaj, da će uspomena na Tebe trajno biti vezana o srca naša, a u analima prosvjetnoga našeg zavoda, a kojeg se danas vije crni barjak, Tvoje će ime

Tvoj život ostat će nam vazda primjerom staleške svijesti, nesebične požrtvovnosti i ljubavi domovinske.

A sad s Bogom, družo naš mili, stari, iskreni i nezaboravni. Mi svi, koji smo se s Tobom ponosili, kličemo Ti iz dna ojadjene duše: Slava Josipu Vanjeku!

U ime gradjanstva progovorio je gosp. M. Bahovec ovaj govor:

Žalobni zbor! Dopratismo evo do ovog hladnog groba našeg čestitog i zaslužnog sugradjanina J. Vanjeka i predajemo ga majci zemlji, da u njezinoj utrobi provodi vječni počinak.

I dok on sniva vječni sanak, mi smrtnici teško pregaramo njegov gubitak.

Tek sada počinjamo shvaćati njegovu vrijednost, tek sada se u nama bude čuvstva zahvalnosti, tek sada spajamo njegova djela kao karike u dugi čvrsti lanac.

Rodom Čeh priljubio je svoju srodnu slavensku hrvatsku grudnu kao svoju i ljubio tu siromašnu grudnu do zadnjeg časa.

Kao čovjek marljiv i požrtvovan uz svoje naporno učiteljsko zvanje posvećivao je sve slobodno vrijeme glazbi i pjesmi — i što u tom pogledu danas Samobor imade, duguje njemu.

Kao Samoborac veselio se svakom napretku našeg Samobora i svaku je lokaluu patriotsku i humanu misao živo podupirao. Njegovoj agilnosti imademo zahvaliti, da naša župna crkva posjeduje nove orgulje. Kao privatnik ljubezan, susretljiv, gostoljubiv, prijatelj značajne iskrenosti i dobrote, koja je privlačila i mnogo doprinijela, da su se oko njega vazda rado sakupljali njegovi znanci, što je bilo baš u najžalosnijim socijalnim okolnostima posljedicom, da se društvenost u Samoboru počela na novo buditi. Eto nam „Jeke“ i glazbe.

Kao učitelj zdušan i savjestan kolike je generacije u Samoboru uzorno odgojio.

Kad se svih tih djela sjetimo napunjavu se naše grudi pečalnom boli nad gubitkom jednog od najvrednijih i najzaslužnijih naših sugradjana.

Mili pokojniče! — Dijelimo se sad od Tebe — oprost nam ako Te nijesmo znali za života dovoljno cijeniti — nu znaj, da će biti tim trajnija uspomena na Tebe u zahvalnim srcima samoborskog gradjanstva.

Uz Tvog uciviljenog sina i turobne rodbine oplakuje Te i cjelokupno samoborsko gradjanstvo, koje ti sada na rastanku kliče posljedni „s Bogom i Slava!“

Od strane „Jeke“ prozborio je g. Kleščić ovu oprosnu besjedu:

I Tvoja evo Jeka ovdje dolazi, da se s Tobom oprosti. Tebi, koji si prije 30 god. prvi ustao i udario temelj, da sa svojim prijateljima gojiš i dižeš pjesmu hrvatsku u Samoboru; Tebi, koji si ulagao toliko mara i rada oko gojenja glazbe, koji si višoj glazbenoj misli krčio putove medju nama, a glazbom i glazbenim umijećem budio srca i oduševljavao za sve, što je lijepo i plemenito. Tebi Josipe naš, evo dolazimo posljedni puta, da se s Tobom oprostimo i da Ti u velikoj zahvalnosti, posljednju počast iskažemo. Ti si nas ostavio baš sada u času naše tridesetgodinjske, sada, gdje je „Jeka“ imala da okiti lovor-vijencem glavu Tvoju, da Ti utisne iskreni i harni cjelov na Tvoje pošteno čelo, sada, gdje si imao biti sva njena slava, sav njezin ponos, sada si zavio u crninu to mezimče svoje i ostavio nas tužne i smrvljene od boli. Josipe, što ćemo bez Tebe? Tko će nama biti odsele, što si nama Ti bio? Tko će nas voditi u najtežim časovima našega zadatka, kao što je to Tvoje plemenito srce činilo Ti si nam bio naš dobri otac, dobročinitelj i učitelj.

Kada se najcrniji oblaci nadvili nad Jekom našom, kada se survala najveća pogibao, da nam jenja hrvatska pjesma u Samoboru, onda si Ti stajao kao zvijezda, koja nas povela i razbistrila tamu, da se opet ponosno dignemo, da se opet čuje hrvatska pjesma u Samoboru.

Ovake se zasluge ne zaboravljaju. Dok bude srca, koji pošteno osjećaju i pravo sude ljudska djela, dubokom će hvalom spominjati Tvoje ime i Tvoje javno djelovanje.

Ti si nas ostavio i ako Te više ne ćemo vidjeti u sredini našoj, ali duh Tvoj ne će ostaviti Jeke. Uspomena na Tebe bit će nam vodjom, koja će nas bodriti na naš daljni rad.

Snivaj lako u toj hrvatskoj zemljici, koju si toliko ljubio!

Slava Vanjeku, vječna slava!“

Za vrijeme govora i tužaljke pjesme općinstvo je bilo duboko dirnuto. Na mnogim su se očima opažale suze. Svatko je čutio, da s pokojnikom pada u grob jedan od onih naših ljudi, koji su dušom i tijelom pregnuli, da porade iskreno za interese Samobora. Uz „Slava pokojniku!“ razišla se tužna povorka s groblja.

Pokojnik je dulje vremena pobolijevao na želučanoj bolesti, ali je inače na oko bio snažan i krepak i baš nam se ovih dana hvalio, da se čuti posve dobro. Veselio se, da će za koji dan na svoju Dubravu, gdje je provodio ljeto i uživao u čarima prirode. No sudbina je drugojačije odlučila. Bolest u želucu javila se sa svom opasnošću, k tomu se pridružila slaboća srca, koja je za 24 sata učinila kraj njegovu životu.

Prosvjeta.

Fran Hrčić: „U sumraku“. Primili smo ovu dramu izdanu u posebnoj knjizi, a napisanu od našeg sugradjanina i književnika Frana Hrčića. Mi smo u našem listu već donijeli ukratko njezin sadržaj, pa smo progovorili o lijepom uspjehu, što ga je ova drama postigla na daskama zagrebačke pozornice, i o kojoj su se svi naši zagrebački listovi vrlo pohvalno izrazili. — Knjiga se dobiva u svim boljim knjižarama za cijenu od K 1.60, pa je za nabavu najtoplije preporučujemo. Opravdane je nade, da će naoseb naše općinstvo poduprijeti domaćeg sina u njegovu književnom nastojanju.

Gospodarstvo.

Nakon hladnih travanjskih dana lijep nam je osvanuo svibanj i donesao toliko žudjene topline. Topline, blage, ugodne topline poželio je čovjek, poželio ju je svaki živi stvor, a poželjela ju je i ona sitna kličica, koja se je netom počela buditi i pripravljati na novi život. U cijeloj prirodi kano da nastade natjecanje: sve se žurilo, da što prije nadomjesti ono, što je zaostalo za hladnih i neljepih dana mjeseca travnja. I ratari veselo pozdraviše lijepe svibanjske dane, kao dobro došle goste. Ta eto je već minuo i gjurgjevski i filipovski tjedan, a staro je pravilo, da je to pravo doba, kada valja s kukuruzom u zemlju. Ali vrijeme je bilo povoljno, pa su sve ove a i druge radnje lijepo obavile i uredile.

U voćnjacima obavljena je cvatnja. Ona nam daje slabe nade za ovogodišnji prirod voćaka. Od jabuka niti ne mogosmo očekivati, da bi i ljetos urodile, jer su prošavše godine neobično mnogo ponijele. Ali baš ni drugo voće ne će dati mnogo roda. Od sviju voćaka najbujnije su cvale mandalice, trešnje, kruške i šljive, pa se narod već poveseo kako će ubrati od šljive koju krunu, a spremiti još i za domaću potrebu. Ali nakon obavljene cvatnje rasplinule se ove njegove nade, jer se plod dosta slabo zavezao. Tomu su krivi mnogi vjetrovi, koji ovoga proljeća dnevice vladaju, tako da nije bilo skoro ni jednoga dana — pa ni u svibnju — da bi bilo potpuno mirno i tiho vrijeme. Cvijetu je naškodilo i hladno vrijeme i snjeg, što je pao u travnju. Od njega su rane kajsije ljuto postradale, dok se od kasnijih ipak nešto zavezalo. Koliko se sada može suditi, najviše će biti krušaka.

Ovoga proljeća nijesmo imali mnogo gusjenica, a već nekoliko godina nije ih bilo u većoj mjeri. To se imade uz prirodne branitelje svakako da zahvali brižnjemu čišćenju voćaka i tamanjenju gusjeničnih gnijezda. Ali mjesto toga pohodio nas je ove godine baš u obilnom broju nemio gost — hrušt (melloiontha vulgaris). On nam je tim nemiliji pohodnik, budući da se ne ograničuje samo na stanoviti prostor, niti na stanovitu biljku: kuda pane i na što pane, svagdje nalazi za sebe hrane i sve mu ide u slast. Čeljusti njegove tako dobro grizu cvijeće kao što i lišće i mlade plodove, a želudac mu sve izvrsno probavlja; dapače i tvrdo oštromirisljivo i gorko orahovo lišće nije mu odvratno. A kad mu jednom na drveću ponestane zelene hrane, eto ga onda na pašu u zelenu travu, da se najzad još i njom pogosti. Već sada vide se po drveću i grmlju tragovi oštrih čeljusti hruštovih, a naravno da nije propustilo i vinogradu doći u goste. Na-

činka napraviti dosta kvara u vinogradu. Moramo zato gledati, da ovoga škodljivoga kukca zatiremo, koliko je moguće. Za taj posao sada je zgodan čas. Sve drveće u voćnjaku, oko kuće i pokraj vinograda treba svaki dan stresati, popadale hruštve pokupiti i uništiti. Napose treba da svratimo svoju pažnju na kompost, gnoj ili zemlju, ako je imademo nagomilane u vinogradu u pripravi. Kako je poznato hruštova ženka nakon parenja zalazi u zemlju, da u njoj pohrani svoja jajašca. To će biti domala za koji dan. Kod toga posla vodi ženu glavna briga, da si što bolje spremi svoje potomstvo i da mu barem za prvi početak osigura egzistenciju. Zato ona najradije zalazi u rahlu zemlju, a napose pak u crnicu ili u kompost. Gdje dakle imade oko vinograda drveća i na njemu hruštova, nema sumnje, da će hruštovi potražiti kompost kao zgodan objekat za svoje leglo. S gnojem će poslije mlade ličinke — ili već kao jajašca — doći u vinograd i nastaviti će u njemu daljnji svoj život ogrizajući žilice trsne. Da do toga ne dodje, dobro bi bilo, da se kompost s izvanje strane pokvasi karbolovinom. Ona je smrt kukcima, pa će zato i hruštovi bježati od nje. S istim se uspjehom može upotrebiti i katran. Opazilo se već, da se vrlo rijetko nalazi hruštova ličinka u onom vinogradu, koji je nakoljen katranizovanim koljem.

Naši vinogradari bojali su se, da će prošavša jaka zima naškoditi vinogradima. Sada, kadno je loza već potjerala, opaža se, da je ona bojazan bila opravdana. Sada se već predobro vide tragovi pozebe, ne doduše jednako u svakome vinogradu niti na svakoj vrsti loze: dok u jednom kraju ima malo znakova pozebe, u drugom je kraju pozeba dosta znatna, te nijesu propala samo pojedina oka, nego cijeli reznici ili lucnjevi, dapače ima i cijelih trsova, koji su tako jako postradali, da im samo na dnu struka izbija po koja jalova mladica. Neki hoće, da je loza pozebla već zimi, dok drugi naprotiv tvrde, da se to dogodilo tek u proljeću za one snježne smrzavice. To tvrde naoseb oni, koji su imali svoje vinograde preko zime povaljene i zemljom zaogrnuti; ali upravo zato, da je bila loza u proljeću još osjetljivija na studen te je zato i pozebla. Bilo sad ovako ili onako, fakat je taj, da imade loze, koja je preko zime ostala vani nezaštićena, pa ipak nije pozebla, a isto tako imade vinograda, u kojima je loza rano ili kasno podignuta iz zemlje i od-

vici, pa ipak nije ništa stradala — ili tek veoma neznatno.

Potjerala loza kaže vrlo lijepo, a briga je vinogradarova, da to — koliko može sačuva od kvara. U prvom redu su tu kukci, koji mogu sada u vinogradu počinuti dosta štete. Zato treba sada da vinogradom prolazi dobro i izvježbano oko, da priglada k svakomu trsu, nije li na njemu neki štetočinac. Crni pjegavi kukac — pipa — ispija oči (pupove), a to isto čine i gusjenice, napose od sviju najškodljivija „korak“, koja isto tako uništava i mladice s groždjem. Nju i dobro uvježbano oko teško zapazi, jer joj je boja tijela posve jednaka boji trsa, na kojem se nalazi. Opazimo li na trsu koju mladicu ili pup izjeden, a na zemlji pod trsom nadjemo sitne izmetine kao krupnu piljevinu, onda je to siguran znak, da je tu štetu počinila gusjenica, pa je moramo na trsu i naći, osim ako je nije već koja ptičica odnijela. Osim ovih naći ćemo na trsu i vinovu pipu. To je mali svijetli zeleni ili modro zeleni kukčić, koji pregriza lisnu peteljku, snese na polu uveli list svoja jajašca a onda ga savije u smotak. Ove zamotke valja pobrati i spaliti, a kukca uništiti, ako se namjerimo na nj.

Javna zahvala.

Svi prijatelji i znanci, koji su mi prigodom gubitka milog mi oca

JOSIPA VANJEKA

svoje saučešće izrazili, kao i oni, koji su ga do hladnog groba sproveli, neka primu s moje strane najsrdačniju hvalu.

Napose zahvaljujem svim društvima, koja su kod sprovođa sudjelovala i time mu posljednju počast iskazala, kao što i onoj gospodi, koja su nad njegovim grobom oprosne riječi prozborila i time meni tešku bol bar donekle ublažila.

Konačno budi osobita hvala ravnajućem učitelju g. Milanu Langu, koji je s pokojnikom kao iskren prijatelj posljednje časove života sproveo.

U SAMOBORU, dne 15. svibnja 1905.

Konstantin Vanjek.

Lijep, moderan stan

iznajmljuje se na Trgu Leopolda Salvatora. Stan se nalazi u II. katu, a sastoji od 4 sobe, vodo-voda i nuzgrednih prostorija.

Pobliže kod uprave „Samoborskoga lista“.

Vlastito je iskustvo najbolja preporuka, stoga ne vjerujte već kupujte i uvjerit ćete se, da je za pranje rublja

Jastrebarski sapunji prašak

nenadkriljivo i najbolje sredstvo, što se dosele kao slično upotrebljavalo. Priznanice stoje na uvid, a dobije se u svim boljim trgovinama.

Tvornica kemičko-tehničkih proizvoda u Jastrebarskom.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna alkaličkomuriatična litijska kiselica. Nagradjena sa 15 zlatnih kolajna. Ljekovita voda.

Glasovito sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi kod želučnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bubrega, mjehura, kamenca, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokušano, izvrsno i nenadkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Najbolje stolno piće. Od prvih liječničkih autoriteta preporučena, te praktično izvrsno i nenadkriljivo sredstvo.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice,

ZAGREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Odlikovano prvom kolajnom i diplomom u Krškom 1902.

E. PRESEČKY, u Samoboru

trgovina mješovite robe na malo i veliko

preporučuje prigodom iduće sezone svoje bogato skladište:

Ausiške modre galice,
Duplo rafiniranog sumpora,
Bijele duge rafije,

Gubnje za cjepljenje loze najbolje vrste,
Noževa za cjepljenje razne vrste,
Peronespera štrcaljka,

Mjehova i prašilnica ručnih i naledjnih, motikâ, lopatâ, škarâ, krampica, tačaka, cementa portlandskog i romanskog, americkanskog ulja za ličenje podova protiv prašine i gamadi, razno gvoždje, čavala od žice i gvoždja, te razno kuhinjsko posudje, sve vrste mirodijske i prekomorske robe, slastica i bonbona, te brašna najboljih mlinova naše trojednice i raznog žita.

PRODAJA RAZNIH VRSTA DOMAĆIH VINA IZ VLASTITIH VINOGRADA, KOJA SU ODLIKOVANA.

Podvorba vrlo solidna, cijene umjerene, te se stoga može svaka p. n. mušterija sa pouzdanjem obratiti na ovu domaću tvrtku.